

Tema 18. El baptisme i la confirmació

El baptisme atorga al cristià la justificació. Amb la confirmació es completa el patrimoni baptismal amb els dons sobrenaturals de la maduresa cristiana.

24/12/2010

Baptisme

1. Fonaments bíblics i institució

Entre les nombroses prefiguracions veterotestamentàries del baptisme,

destaquen el diluvi universal, el pas de la mar Roja i la circumcisió, per trobar-se explícitament esmentades en el Nou Testament al·ludint aquest sagrament (cf. 1Pe 3,20-21; 1Co 10,1; Col 2,11-12). Amb el Baptista el ritu de l'aigua, fins i tot sense eficàcia salvadora, s'uneix a la preparació doctrinal, a la conversió i al desig de la gràcia, pilars del futur catecumenat.

Jesús és batejat a les aigües del Jordà a l'inici del seu ministeri públic (cf. Mt 3,13-17), no per necessitat, sinó per solidaritat redemptora. En aquesta ocasió, queda definitivament indicada l'aigua com l'element material del signe sacramental. A més a més, el cel s'obre, en davalla l'Esperit en forma de colom i la veu de Déu Pare confirma la filiació divina de Crist: esdeveniments que revelen en el cap de la futura Església el que es realitzarà després

sacramentalment en els seus membres.

Més endavant s'esdevé la trobada amb Nicodem, durant la qual Jesús afirma el vincle pneumatològic que existeix entre l'aigua baptismal i la salvació, fet que indica la necessitat del baptisme: «Qui no neix de l'aigua i de l'Esperit no pot entrar al Regne del cel» (Jn 3,5).

El misteri pasqual confereix valor salvífic al baptisme; Jesús, en efecte, «ja havia parlat de la seva passió que sofriria a Jerusalem com d'un “Baptisme” en el qual havia de ser batejat (Mc 10,38; cf. Lc 12,50). La Sang i l'aigua que brollaren del costat traspassat de Jesús crucificat (Jn 19,34) són tipus del Baptisme i de l'Eucaristia, sagraments de la vida nova (cf. 1Jn 5,6-8)» (*Catecisme* 1225).

Abans de pujar al cel, el Senyor dóna una missió als apòstols: «Aneu, doncs, convertiu tots els pobles

batejant-los en el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant, ensenyant-los a observar tot allò que us he manat» (Mt 28,19-20). Aquest mandat és fidelment seguit a partir de la Pentecosta i assenyala l'objectiu primari de l'evangelització, que continua sent actual.

Comentant aquests textos, sant Tomàs d'Aquino diu que la institució del baptisme va ser múltiple: en el baptisme de Crist, pel que fa a la matèria; a Jn 3,5 se n'afirma la necessitat; quan Jesús envia els deixebles a predicar i batejar comença a usar-se; de la passió en prové l'eficàcia; a Mt 28, 19 se n'imposa la difusió[1].

2. La justificació i els efectes del baptisme

A Rm 6,3-4 llegim el següent: «¿O bé ignoreu que tots els qui hem estat batejats en el Crist Jesús hem estat batejats en la seva mort? Hem estat,

doncs, sepultats amb ell pel baptisme en la mort per tal que, així com el Crist va ressuscitar d'entre els morts per la glòria del Pare, així també nosaltres portem una vida nova». El baptisme, que reproduïx en el fidel el pas de Jesucrist per la terra i la seva acció salvadora, atorga al cristià la justificació. Col 2,12 apunta això mateix: «Sepultats juntament amb ell en el baptisme, amb ell també ressuscitareu per la fe en el poder del Déu que el va ressuscitar d'entre els morts». S'afegeix ara la incidència de la fe, amb la qual, al costat del ritu de l'aigua, ens «revestim del Crist», com ho confirma Ga 3,26-27: «Tots, efectivament, sou fills de Déu per la fe en el Crist Jesús, ja que tots els qui heu estat batejats en el Crist heu estat revestits del Crist.»

Aquesta realitat de justificació pel baptisme es tradueix en efectes concrets en l'ànima del cristià, que la teologia presenta com a efectes

sanants i elevants. Els primers es refereixen al perdó dels pecats, com remarca la predicació petrina: «Pere els respongué: “Penediu-vos i feu-vos batejar cada un de vosaltres en el nom de Jesucrist, el Crist, perquè us siguin perdonats els pecats, i rebreu el do de l’Esperit Sant”» (Ac 2,38). Això inclou el pecat original i, en els adults, tots els pecats personals. Es remet també la totalitat de la pena temporal i eterna. No obstant això, romanen en el batejat «algunes conseqüències temporals del pecat [...], com els sofriments, la malaltia, la mort, o les fragilitats inherents a la vida com les febleses de caràcter, etc., i també una inclinació al pecat que la Tradició anomena la *concupiscència*, o, metafòricament, “l’esca del pecat” (*fomes peccati*)» (Catecisme 1264).

L’aspecte elevant consisteix en l’efusió de l’Esperit Sant. En efecte, «tots nosaltres hem estat batejats en

un sol Esperit» (1Co 12,13). Perquè es tracta del mateix «Esperit del Crist» (Rm 8,9), rebem «un esperit de filiació» (Rm 8,15), com a fills en el Fill. Déu confereix al batejat la gràcia santificant, les virtuts teològals i morals i els dons de l'Esperit Sant.

Juntament amb aquesta realitat de gràcia «el Baptisme segella el cristià amb una marca espiritual inesborrable (*character*) de la seva pertinença al Crist. Aquesta marca no és esborrada per cap pecat, per bé que el pecat impedeix que el Baptisme produeixi fruits de salvació» (*Catecisme* 1272).

Ja que vam ser batejats en un sol Esperit «per formar un sol cos» (1Co 12,13), la incorporació a Crist és alhora incorporació a l'Església, i hi quedem vinculats amb tots els cristians, també amb aquells que no estan en comunió plena amb l'Església catòlica.

Cal recordar, finalment, que els batejats són «un llinatge escollit, un sacerdoci reial, una nació santa, un poble adquirit per anunciar les meravelles d'aquell qui us ha cridat de les tenebres a la seva llum admirable» (1Pe 2,9): per tant, participen del sacerdoci comú dels fidels i «“tenen el deure de professar davant els homes la fe que van rebre de Déu per mitjà de l'Església” (*Lumen gentium* 11) i de participar en l'activitat apostòlica i missionera del Poble de Déu (cf. *Lumen gentium* 17; *Ad gentes* 7, 23)» (*Catecisme* 1270).

3. Necessitat

La catequesi neotestamentària afirma categòricament de Crist que «no hi ha cap altre nom sota el cel, donat als homes, en el qual hàgim de salvar-nos» (Ac 4,12). I ja que ser «batejats en el Crist» equival a ser «revestits del Crist» (Ga 3,27), s'han d'entendre amb tota la força aquelles

paraules de Jesús segons les quals «el qui creurà i serà batejat, se salvarà; però el qui no creurà es condemnarà» (Mc 16,16). D'aquí deriva la fe de l'Església sobre la necessitat del baptisme per salvar-se.

Cal entendre aquesta última afirmació segons l'acurada formulació del magisteri: «El Baptisme és necessari per a la salvació per a aquells als quals l'Evangelí ha estat anunciat i que han tingut la possibilitat de demanar aquest sagrament (cf. Mc 16,16). L'Església no coneix un altre mitjà que el Baptisme per tal d'assegurar l'entrada en la benaurança eterna; per això es guarda prou de negligir la missió que ha rebut del Senyor de fer “renéixer de l'aigua i de l'Esperit” tots aquells que poden ser batejats. *Déu ha vinculat la salvació al sagrament del Baptisme, però Ell mateix no està lligat als seus sagraments*» (Catecisme 1257).

En efecte, hi ha situacions especials en les quals els fruits principals del baptisme es poden adquirir sense la mediació sacramental. Però, justament, com que no hi ha signe sacramental no hi ha certesa de la gràcia conferida. El que la tradició eclesial ha anomenat baptisme de sang i baptisme de desig no són «actes rebuts», sinó un conjunt de circumstàncies que concorren en un subjecte i hi determinen les condicions perquè pugui parlar-se de salvació. S'entén així «la ferma convicció que aquells que sofreixen la mort per raó de la fe, sense haver rebut el Baptisme, són batejats per la seva pròpia mort, pel Crist i amb el Crist» (*Catecisme* 1258). De manera anàloga, l'Església afirma que «qualsevol persona que, ignorant l'Evangelí del Crist i la seva Església, cerca la veritat i compleix la voluntat de Déu tal com la coneix, pot salvar-se. Podem suposar que aquestes persones haurien *desitjat*

explícitament el Baptisme si n'haguessin conegut la necessitat» (Catecisme 1260).

Les situacions del baptisme de sang i de desig no inclouen la dels infants morts sense batejar. «L'Església no pot fer altra cosa que encomanar-los a la misericòrdia de Déu, tal com ho fa en el ritu de les exèquies per a ells»; però és justament la fe en la misericòrdia de Déu, que vol que tots els homes se salvin (cf. 1Tm 2,4), el que ens permet confiar que hi hagi un camí de salvació per als infants que moren sense el baptisme (cf. *Catecisme 1261*).

4. La celebració litúrgica

Els «ritus d'acollida» intenten discernir degudament la voluntat dels candidats, o dels seus pares, de rebre el sagrament i d'assumir-ne les conseqüències. Els segueixen les lectures bíbliques, que il·lustren el misteri baptismal i són comentades

en l'homilia. Després s'invoca la intercessió dels sants, en la comunió dels quals s'integrarà el candidat; amb l'oració de l'exorcisme i la unció dels catecúmens amb l'oli se significa la protecció divina contra les insídies del maligne. A continuació es beneeix l'aigua amb fórmules d'un elevat contingut catequètic, que donen forma litúrgica al nexa entre l'aigua i l'Esperit. La fe i la conversió es fan presents mitjançant la professió trinitària i la renúncia a Satanàs i al pecat.

S'entra ara en la fase sacramental del ritu, «amb el bany d'aigua, acompanyat de la paraula» (Ef 5,26). L'ablució, ja sigui per infusió o per immersió, s'ha de realitzar de manera que l'aigua corri pel cap, la qual cosa significa el veritable rentat de l'ànima. La matèria vàlida del sagrament és l'aigua, considerada com a tal segons el judici comú dels homes. Mentre el ministre vessa tres

vegades l'aigua sobre el cap del candidat, o la hi submergeix, pronuncia les paraules següents: «*N.*, jo et batejo en el nom del Pare, i del Fill i de l'Esperit Sant.»

Els ritus postbaptismals (o explicatius) il·lustren el misteri que s'ha realitzat. S'ungeix el cap del candidat (si immediatament no s'imparteix la confirmació), per significar que participa en el sacerdoci comú i evocar la crismació futura. Es lliura una vestidura blanca com a exhortació a conservar la innocència baptismal i com a símbol de la nova vida conferida. La candela encesa en el ciri pasqual simbolitza la llum de Crist, lliurada per viure com a fills de la llum. El ritu de l'*effeta*, fet a les orelles i a la boca del candidat, vol significar l'actitud d'escolta i de proclamació de la paraula de Déu. Finalment, la recitació del *parenostre* davant l'altar —en els adults, dins la litúrgia

eucarística— posa de manifest la nova condició de fill de Déu.

5. El ministre i el subjecte

El ministre ordinari del baptisme és el bisbe i el prevere i, a l'Església llatina, també el diaca. En cas de necessitat, pot batejar qualsevol home o dona, fins i tot no cristià, sempre que quan ho faci tingui la intenció de realitzar el que l'Església creu.

El baptisme s'adreça a tots els homes i dones que encara no l'hagin rebut. Les qualitats necessàries del candidat depenen de la condició d'infant o d'adult. Els primers, que no han arribat encara a l'ús de raó, han de rebre el sagrament durant els primers dies de vida, tot just quan ho permeti la seva salut i la de la mare: procedir d'una altra manera és, amb expressió forta de sant Josepmaria, «un greu atemptat contra la justícia i contra la caritat»[2]. En efecte, com a

porta a la vida de la gràcia, el baptisme és un esdeveniment absolutament gratuït, per a la validesa del qual es suficient que no sigui rebutjat; d'altra banda, la fe del candidat, que és necessàriament fe eclesial, es fa present en la fe de l'Església. No obstant això, hi ha determinats límits a la praxi del baptisme dels infants: és il·lícita si hi manca el consens dels pares o no hi ha prou garantia de l'educació futura en la fe catòlica. Tenint en compte això últim es designen els padrins, elegits entre persones de vida exemplar.

Els candidats adults es preparen a través del catecumenat, estructurat segons les diverses praxis locals, amb vista a rebre també la confirmació i la primera comunió en la mateixa cerimònia. Durant aquest període es busca excitar el desig de la gràcia, cosa que inclou la intenció de rebre el sagrament, que és condició de

validesa. Això va unit a la instrucció doctrinal, que impartida progressivament cerca suscitar en el candidat la virtut sobrenatural de la fe i la veritable conversió del cor, la qual cosa pot demanar canvis radicals en la vida del candidat.

Confirmació

1. Fonaments bíblics i històrics

Les profecies sobre el Messies havien anunciat que «l'esperit de Jahvè reposarà sobre ell» (Is 11,2) i que això estaria unit a la seva elecció com a enviat: «Aquí teniu el meu Servent, que tant estimo, el meu elegit, en qui em complac íntimament. He posat sobre ell el meu esperit, portarà lluny el dret a les nacions» (Is 42,1). El text profètic és encara més explícit en llavis del Messies: «L'esperit del Senyor Jahvè és sobre meu, perquè Jahvè m'ha

ungit. M'ha enviat a portar la bona nova als pobres» (Is 61,1).

Quelcom similar s'anuncia també per a tot el poble de Déu, als membres del qual Déu adreça aquestes paraules: «Posaré el meu esperit en vosaltres i faré que camineu segons les meves lleis» (Ez 36,27). A Jl 3,2 s'accentua la universalitat d'aquesta difusió: «fins sobre els esclaus, homes i dones, aquells dies, abocaré el meu esperit.»

En el misteri de l'encarnació es realitza la profecia messiànica (cf. Lc 1,35), confirmada, completada i públicament manifestada en la unció del Jordà (cf. Lc 3,21-22), quan l'Esperit en forma de colom davalla sobre Crist i la veu del Pare actualitza la profecia de l'elecció. El mateix Senyor es presenta al començament del seu ministeri com l'ungit de Jahvè en qui es compleixen les profecies (cf. Lc 4,18-19) i es deixa

guiar per l'Esperit (cf. Lc 4,1; 4,14; 10,21) fins al mateix moment de la seva mort (cf. He 9,14).

Abans d'oferir la vida per nosaltres, Jesús promet que enviarà l'Esperit (cf. Jn 14,16; 15,26; 16,13), com efectivament s'esdevé en la Pentecosta (cf. Ac 2,1-4), en referència explícita a la profecia de Joel (cf. Ac 2,17-18): així s'inicia la missió universal de l'Església.

Els apòstols comuniquen als batejats —mitjançant la imposició de les mans i l'oració— el mateix Esperit que van rebre a Jerusalem (cf. Ac 8,14-17; 19,6). Aquesta praxi arriba a ser tan coneguda en l'Església primitiva que la carta als Hebreus la testimfica com a part de l'«ensenyament elemental» i dels «principis fonamentals» (He 6,1-2). Aquest quadre bíblic es completa amb la tradició paulina i joànica, que vinculen els conceptes d'«unció» i

«segell» amb l'Esperit infós sobre els cristians (cf. 2Co 1,21-22; Ef 1,13; 1Jn 2,20.27). Això últim ja va trobar una expressió litúrgica en els documents més antics: la unció del candidat amb oli perfumat.

Aquests mateixos documents testimonien la primitiva unitat ritual dels tres sagraments d'iniciació, conferits durant la celebració pasqual, presidida pel bisbe a la catedral. Quan el cristianisme es difon fora de les ciutats i el baptisme dels infants passa a ser massiu, ja no és possible de seguir la praxi primitiva. Mentre que a l'Occident es reserva la confirmació al bisbe, tot separant-la del baptisme, a l'Orient es conserva la unitat dels sagraments d'iniciació, que el prevere confereix conjuntament al nounat. A més, a l'Orient es dóna una importància creixent a la unció amb el *myron*, que s'estén per diverses parts del cos. A l'Occident la imposició de les mans

passa a ser una imposició general sobre tots els confirmands, mentre que cadascú rep la unció al front.

2. Significació litúrgica i efectes sacramentals

El bisbe o el patriarca, i només ell, consagra el crisma —compost d'oli d'oliva i bàlsam— durant la missa crismal. La unció del confirmand amb el sant crisma és signe de la seva consagració. «Per la Confirmació, els cristians, és a dir, els unguits, participen més en la missió de Jesucrist i en la plenitud de l'Esperit Sant de la qual Ell és ple, a fi que tota la seva vida desprengui “la bona olor del Crist” (cf. 2Co 2,15). Per aquesta unció, el confirmand rep “la marca”, el *segell* de l'Esperit Sant» (*Catecisme* 1294-1295).

Aquesta unció va litúrgicament precedida, quan es realitza separadament del baptisme, de la renovació de les promeses del

baptisme i la professió de fe dels confirmands. «Així apareix clarament que la Confirmació es col·loca a continuació del baptisme» (*Catecisme* 1298). En la litúrgia romana, ve a continuació l'*extensio manuum* sobre tots els qui el bisbe confirma, mentre pronuncia una oració d'un elevat contingut epiclètic (és a dir, d'invocació i súplica). S'arriba així al ritu específicament sacramental, que es realitza «mitjançant la unció del crisma sobre el front, feta tot imposant la mà, i mitjançant les paraules: “Rep el signe del do de l'Esperit Sant”». A les esglésies orientals, la unció es fa «sobre les parts més significatives del cos [...], i cada unció va acompanyada de la fórmula: “Segell del do de l'Esperit Sant”» (*Catecisme* 1300). El ritu es conclou amb el bes de pau, com a manifestació de la comunió eclesial amb el bisbe (cf. *Catecisme* 1301).

Així doncs, la confirmació està intrínsecament unida al baptisme, encara que no s'expressi necessàriament en el mateix ritu. Amb aquest sagrament, el patrimoni baptismal del candidat es completa amb els dons sobrenaturals característics de la maduresa cristiana. La confirmació es confereix una única vegada, perquè «imprimeix en l'ànima una *marca espiritual inesborrable*, el “caràcter”, que és el signe que Jesucrist ha marcat un cristià amb el segell del seu Esperit i l'ha revestit amb la força que ve de dalt perquè sigui el seu testimoni» (*Catecisme* 1304). Per la confirmació, els cristians reben amb particular abundància els dons de l'Esperit Sant, queden més estretament vinculats a l'Església, «i d'aquesta manera són més obligats, com a autèntics testimonis de Crist, a difondre i a defensar la fe, de paraula i d'obra»[3].

3. El ministre i el subjecte

Com a successors dels apòstols, només els bisbes són «els ministres originaris de la confirmació»[4]. En el ritu llatí, el ministre ordinari és exclusivament el bisbe; un prevere pot confirmar vàlidament només en els casos previstos per la legislació general (el baptisme d'adults, l'acollida en la comunió catòlica, l'equiparació episcopal, en perill de mort), o quan en rep la facultat específica, o quan hi és associat momentàniament a aquest efecte pel bisbe. En les esglésies orientals el prevere n'és també el ministre ordinari, el qual ha d'usar sempre el crisma consagrat pel patriarca o el bisbe.

Com a sacrament d'iniciació, la confirmació està destinada a tots els cristians, no sols a uns quants d'escollits. En el ritu llatí es confereix una vegada que el candidat ha

arribat a l'ús de raó: l'edat concreta depèn de les praxis locals, les quals han de respectar el caràcter d'iniciació. Es requereix la instrucció prèvia, una intenció sincera i l'estat de gràcia.

Philip Goyret

Bibliografia bàsica

Catecisme de l'Església catòlica
1212-1321.

Catecisme de l'Església catòlica.
Compendi 251-270.

[1] Cf. sant Tomàs, *In IV Sent.* d.3 q.1
a.5 sol.2.

[2] Sant Josepmaria, *És Crist que*
passa 78.

[3] Concili II del Vaticà, const. *Lumen*
gentium 11.

[4] *Ibid.*, 26.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca-ad/article/resum-de-fe-
cristiana-18-el-baptisme-i-la-
confirmacio/](https://opusdei.org/ca-ad/article/resum-de-fe-cristiana-18-el-baptisme-i-la-confirmacio/) (05/04/2025)